ÑAPA
Weekendbijlage van dagblad Amigoe
zaterdag 27 juni 2015

Patrick Kluivert

Voetbal, voetbal en dieren

Pagina 8 & 9

Inhoud

1 Voorpagina
2 Inhoud
3 Uitgelicht
4 Medish
5 Historie
6 & 7 Literatuur
8 & 9 Patrick Kluivert: voetbal, voetbal & dieren
10 Boutique Liska
11 Eten & drinken
12 & 13 Medische Specialisten
14 Recht
15 Puzzels
16 Elton

Foto van de week.

Iris Martina-Koeyers maakte deze foto van een oud knoekhuisje uit 1913 van de familie Koeyers. Het is goed onderhouden in de oude stijl door de familie die daarvoor Fundashon Kompa Fil i Ma Came heeft opgericht. Het huisje heeft, zoals op de foto te zien is, nog de stenen heg, fornu di pan, magasina en twee regenbakken.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres

email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede, Oscar Vanegas

STAGIAIRE: Merlin van Mil

VOORPAGINAFOTO: Lidanel Molenaar

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk
Jules van Bockhove
Monique Casimiri
Jeanette van Ditzhuijzen
Hans de Haan
Lidanel Molenaar
Elton Sint Jago
William ten Veen
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

Roze flamingo

Monique Casimiri

Een baby krijgen is het meest geweldige wat je kan overkomen. Goed, het doet misschien even pijn, maar daarna zit je op een roze wolk, dat wordt in alle boekjes beschreven. Dat beetje pijn is het understatement of a decade. Er zullen vast vrouwen zijn die er niet veel van gevoeld hebben. Dat zijn vast de vrouwen die al die boeken hebben geschreven. Ik hoor daar niet bij. Ik ging ter plekke een beetje dood en riep op een gegeven moment zelfs, laat dat kind maar zitten, ik doe het niet meer. Ik was er helemaal klaar mee. Na twee uur persweeën, acht verpleegkundigen en arts-assistenten later was de hoofdgynaecoloog er ook klaar mee en met één knip was ik bevallen. Had dat eerder gedaan was het eerste dat door mijn hoofd spookte. Geen modelbevalling dus. Dan die roze wolk maar waar ze het ook steeds over hadden. Het eerst spatje roze vervloog bij de eerste aanblik van ons kind. Een jongen. Niks geen roze. Blauw, heel veel blauw zou het worden. En niet alleen in kleding. Ik heb vandaag geprobeerd zijn blauwe plekken op zijn benen te tellen. Daar is geen beginnen aan. Het is maar goed dat we niet meer maandelijks naar het consultatiebureau moeten. Er zou vast en zeker een melding van gemaakt worden. De tweede roze wolk die uiteen spatte was de gelukswolk. Hou me ten goede, ik was en ben zielsgelukkig met mijn zoon, maar dat geluksgevoel dat je overkomt als moeder dat je overal leest, dat herkende ik niet. Ik was er naarstig naar op zoek. Stond ik weer boven die wieg te voelen, maar niets, helemaal niets. Ik voelde me beroerd en slap en ellendig. Ik had geen energie. Drie antibioticakuren later en een fikse ontsteking, gekomen door de knipwond voelde ik wel minder dat geluksgevoel. In Nederland is het de gewoonte om een geboortebord in je tuin te plaatsen als je een kind krijgt. Een houten bord, meestal Disney gerelateerd, met daarop de naam van het kind, zodat iedereen weet dat het kindje geboren is. Ik wilde dit ook graag. Maar wel één. In Brabant is het na een bevalling haast onmogelijk een huis binnen te komen. Je struikelt over de borden, want niet alleen vader wil zo'n bord maken/huren/kopen voor zijn kindje, nee grootouders willen er ook één neerzetten, en tante, en buurvrouw, en de buurtvereniging, de gemeente, oh nee, die stuurt alleen een rekening voor obstructie van de doorgang naar eigen woning. Ik had mijn omgeving verboden om een bord neer te zetten. Ik heb gedreigd met einde vriendschappen en wij hadden dus maar één bord. Zelfgemaakt door manlief. Een roze flamingo. Niet de ooievaar had ons een kindje bezorgd, het was de flamingo. Helemaal overgevlogen vanuit Bonaire om ons dit kindje te bezorgen. En zo kreeg ik toch heel even dat roze gevoel, zij het ietwat wrang, toen de buurvrouw een kaartje in de bus deed en ons feliciteerde met de geboorte van onze dochter.

Uitgelicht.

Foto's Carlos Tramm

Bij Tramm Imgaging Solutions aan de Dr. Maalweg/Dr. Hugenholtzweg is de expositie LIFE te zien met foto's van Carlos Tramm. De tentoonstelling is opgedragen aan zijn vrouw Dominga 'Chinita' Tramm-Ng die vorig jaar is overleden. De opbrengst van de verkoop van de op aluminium afgedrukte foto's gaat naar het Prinses Wilhelmina Fonds waarvan de familie veel steun heeft ontvangen.

Foto's: **Ken Wong**

Medisch.

Wetenswaardigheden in de geneeskunde

In de wereld van de geneeskunde blijft niets hetzelfde. Het is een kunde die continu in beweging is en de mensheid voortdurend weet te verrassen met nieuwe vindingen en ontdekkingen. Hier volgt weer een selectie.

Tekst: **Hans de Haan**

De meeste patiënten die kanker hebben, komen te overlijden aan de gevolgen van uitzaaiingen. Over het algemeen zijn uitgezaaide tumoren niet te genezen. Huidige behandelingen, zoals chemotherapie, bestraling of zogeheten targeted drugs zijn voornamelijk gericht op het verlichten van klachten en het verlengen van het leven. Kankercellen krijgen de kans om zich te vermeerderen en uit te zaaien, omdat ze normaal onzichtbaar zijn voor het eigen afweersysteem.

Karen Zegers en Nicolle Rekers, onderzoekers van het UMC Maastricht, hebben in samenwerking met de Zwitserse firma Philogen, een methode ontwikkeld om het afweersysteem te stimuleren om kankercellen aan te vallen en op te ruimen. Dit is een mooi voorbeeld van de mogelijkheden van immunotherapie, zoals ik al heb aangekondigd in de Ñapa van 2 mei 2015.

Bestrijding van uitzaaiingen

De behandeling van kanker begint met bestraling van de primaire tumor. De straling veroorzaakt een flinke beschadiging aan die tumor. Hierdoor komen signaalstoffen vrij die worden herkend door het eigen afweersysteem. "Naast de directe vernietiging van tumorcellen wordt zodoende ook een immuunreactie opgewekt, maar deze is niet sterk genoeg om kankercellen en eventuele uitzaaiingen op te ruimen", zegt prof. dr. Philippe Lambin, hoogleraar radiotherapie. "Daarvoor moeten we nog een 'trucje' toepassen." De meeste tumoren blijken één gezamenlijk kenmerk te hebben. Ze bevatten allemaal een specifiek herkenningspunt dat afwezig is in gezonde cellen, namelijk een onderdeel van het eiwit fibronectine. De ontwikkelde immunotherapie bestaat uit een stofje (een immunocytokine) dat zich precies aan dat stukje tumor vastbindt. Op die manier worden tumorcellen als het ware gemarkeerd en herkend door het afweersysteem. "De immuunreactie die door de bestraling is opgewekt, wordt versterkt na toediening van de gerichte immuuntherapie", zegt Karen Zegers: "Uiteindelijk bleek zelfs 75 procent van de tumoren volledig te verdwijnen in onze experimentele modellen." Binnenkort wordt een klinische studie opgezet bij patiënten met uitzaaiingen. De resultaten van het onderzoek zijn gepubliceerd in 'Clinical Cancer Research'.

Het wonder der organoïden

Het testen van medicatie tegen prostaatkanker wordt gemakkelijker nu het in principe mogelijk blijkt miniorganen, zogeheten organoïden, te kweken uit prostaatkankercellen. Dong Gao e.a. van het bekende Memorial Sloan Kettering Cancer Center in New York doen daarvan verslag op de site van het tijdschrift 'Cell'. Het onderzoeksteam is erin geslaagd zes organoïden te kweken uit biopsieën van patiënten met uitgezaaide kanker. Het zevende organoïd lieten ze groeien uit circulerende kankercellen.

Deze kweken betekenen een belangrijke stap voorwaarts, omdat de talloze mutaties die kanker van de prostaat kenmerken tot dusverre niet voorkwamen in de beschikbare cellijnen. Gao e.a. laten zien dat de organoïden histologisch en genetisch wel volkomen identiek zijn aan de kankercellen waaruit ze zijn ontstaan. Dat maakt ze zeer geschikt om meerdere medicijnen tegelijk te testen. Zo zetten de onderzoekers dus een stap op weg naar meer gepersonaliseerde medicatie. Het onderzoeksteam wil beginnen met nagaan hoe het komt dat bestaande medicijnen bij sommige patiënten wel en bij anderen niet aanslaan. Enige jaren geleden toonde de veel geciteerde Nederlandse biomedicus en geneticus Hans Clevers van het Hubrecht Instituut te Utrecht al aan dat van darmcellen organoïden zijn te maken. Dat was pionierswerk. Clevers is nu betrokken bij het onderzoek van Dong Gao e.a. en hij is ook de leider van een onderzoek dat in hetzelfde nummer van Cell is verschenen. Daarin wordt beschreven hoe zelfs van gezonde prostaatcellen organoïden zijn te vormen. Dit is dus goed nieuws voor prostaatkankerpatiënten.

Kruiden en pillen: pas op!

Bepaalde combinaties van kruiden en geneesmiddelen kunnen ernstige gezondheidsrisico's veroorzaken. Met die waarschuwing kwamen het RIVM en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit onlangs naar buiten. Ze manen mensen aan tot voorzichtigheid hiermee. Vooral preparaten van het populaire Sint-Janskruid, veel gebruikt tegen onrust en depressiviteit, blijken een potentiële boosdoener, concludeert het RIVM. Deze preparaten verminderen de werking van een aantal geneesmiddelen tegen schimmel- of virusinfecties, kanker en van middelen die het afweersysteem onderdrukken. Van andere medicijnen kan de werking ervan juist worden versterkt in negatieve zin.
De ernst van de mogelijke bijeffecten is afhankelijk van zowel de dosis van de geneesmiddelen als het kruidenpreparaat, staat in het rapport. Gebruik dus geen Sint-Janskruid, in de vorm van thee of supplementen, samen met genoemde medicijnen, waarschuwt het RIVM. Daarnaast zijn er effecten op de bloedstolling gevonden voor preparaten met Amerikaanse ginseng, danshen, ginkgo, geelwortel en knoflook. Er kunnen bloedingen ontstaan en de middelen kunnen gevaar opleveren bij operaties. "Onze boodschap voor mensen die geneesmiddelen gebruiken is niet 'Gebruik nooit kruidenpreparaten'", vertelt Matthijs van den Berg, hoofd Preventie en Voeding bij het RIVM. "De boodschap is wel dat mensen in dat geval zich er bewust van moeten zijn dat in combinatie met bepaalde geneesmiddelen die zij gebruiken, problemen kunnen ontstaan en dat ze daarover moeten overleggen met hun arts of apotheker."

Verkeerde maat schoenen

Een derde van de mannen en de helft van de vrouwen draagt schoenen die niet goed passen. Dat blijkt uit een onderzoek van het British College of Podiatry (Pedicure) onder 2000 volwassen mensen. De meeste mensen zijn zich er niet van bewust dat hun schoenmaat kan veranderen door bijvoorbeeld zwangerschap of verwondingen. Een verandering van een paar millimeter kan er al voor zorgen dat mensen een grotere maat schoenen moeten dragen.

Volgens Alison Gartner, een podotherapeut uit Washington DC, ligt het probleem niet alleen bij vrouwen die te kleine schoenen met naaldhakken willen dragen, je ziet het bij alle typen schoenen. Zij heeft geconstateerd dat schoenen in de verkeerde maat verantwoordelijk zijn voor voetproblemen bij 40 procent van haar mannelijke en 60 procent van haar vrouwelijke klanten. Deskundigen stellen dat het online kopen van schoenen ook tot problemen leidt, omdat mensen de schoenen dan niet vooraf passen. Ook in winkels kopen mensen vaak hun schoenen zonder echt goed te passen of assistentie te vragen. "Pas altijd een aantal verschillende maten", is het advies van de voetspecialisten.

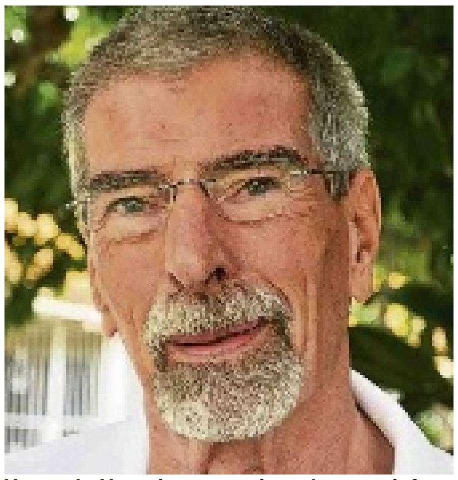

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Voortijdige orkanen en het gelijk van Columbus

De woest kolkende en schuimende zee op 2 januari 1955. Saba, normaal op de achtergrond zichtbaar, wordt door het grauwe en onheilspellende zwerk aan het oog onttrokken.

De orkaanperiode (juni - november) is weer aangebroken en de overheid informeert en adviseert. Op het Bovenwindse eiland St. Eustatius, waar ik vier jaar als gouvernements-arts werkzaam ben geweest (1954 -1958) werd alom gezegd: 'August a Must - September Remember -October all over!'

Tekst: **Jules van Bochove**

Slechts enkele maanden op het eiland en ik had nog niets meegemaakt van woeste zeeën, heel harde winden en noch minder met een orkaan.

Het was op een zondag 2 januari van het pas begonnen nieuwe jaar 1955. Na de kerkdienst van 9 uur stonden de mensen nog wat na te praten op het pleintje voor de RK-kerk met fraai uitzicht op zee.
Maar dit was niet de zee die ik totnogtoe had meegemaakt. Het was een schuimige en woest kolkende massa, die luidruchtig beukte op de rotsen en resten van eertijdse pakhuizen langs de kust van de 'lower town' van Oranjestad. 'Ground seas', zeiden de meer ervaren lui, een bekend verschijnsel tegen deze tijd van het jaar.

Maar de winden waren ook vrij sterk en straf. Een oude ervaren visser, Heillegger, een gerespecteerd burger en koopman-visser, keek bedenkelijk en zei: 'This looks like hurricane weather!'
Maar dat was erg onwaarschijnlijk. De orkaanperiode - van juni tot begin november - zat er al dik op en het zou niet eerder voorgekomen zijn dat er op een ander tijdstip orkanen ontstonden. Dat dacht men tenminste. Er werd immers ook steeds gezegd: 'August a must -september Remember -october all over!'

Columbus moet in zijn dagboek, tijdens een van zijn ontdekkingsreizen in het Caraïbisch gebied omstreeks 1500, hebben opgetekend dat hij in januari in een orkaan was terechtgekomen. Men heeft hem al die tijd niet geloofd en hem toegeschreven te diep in het glaasje gekeken te hebben, toen hij dit optekende. Het was dus uitgesloten! Een grove vergissing!

In verband met het stormachtige weer op die zondagmorgen werd naar de radio geluisterd en afgestemd op St. Croix of Miami, waar er berichten kwamen van het 'Weather Bureau'.
Het stormachtige weer was niet onopgemerkt gebleven en er kwamen dan ook, aanvankelijk geruststellende berichten: 'This is not a hurricane'. Dat werd enkele malen herhaald. Maar na een uur, het was toen al over 12, kwam dan toch de waarschuwing: 'This is a hurricane!'

En de eerste orkaan van het jaar 1955 - 'Alice' - was geboren. Aanvankelijk werd gewaarschuwd dat de koers zou zijn richting St. Maarten - Saba en St. Eustatius, maar gelukkig week Alice uit - meer ten oosten van St. Maarten in meer noordelijke richting. De flinke winden en regens kregen wij toch op Statia te verwerken - afgeknakte takken van bomen en afgewaaide dakpannen, maar gelukkig geen persoonlijke ongelukken. Na ruim 4 eeuwen werd dan toch bewaarheid hetgeen Columbus in zijn dagboek toentertijd had opgetekend.

Bijzonder voor mij was het feit dat tegen 8 uur 's avonds de telegrafist, Lesley Cannegieter, gehuld in zijn stormkleding mij een telegram bezorgde in het Guesthouse, waar ik de eerste maanden verbleef, met het verblijdend bericht dat mijn vrouw, die ik - zeven maanden in verwachting - in Paramaribo/Suriname moest achterlaten, was bevallen van onze zoon Roy Michael. Zondag 2 januari 1955 was aldus een zeer gedenkwaardige dag: de geboorte van de eerste orkaan, Alice, van het jaar 1955 en de geboorte van mijn zoon Roy.

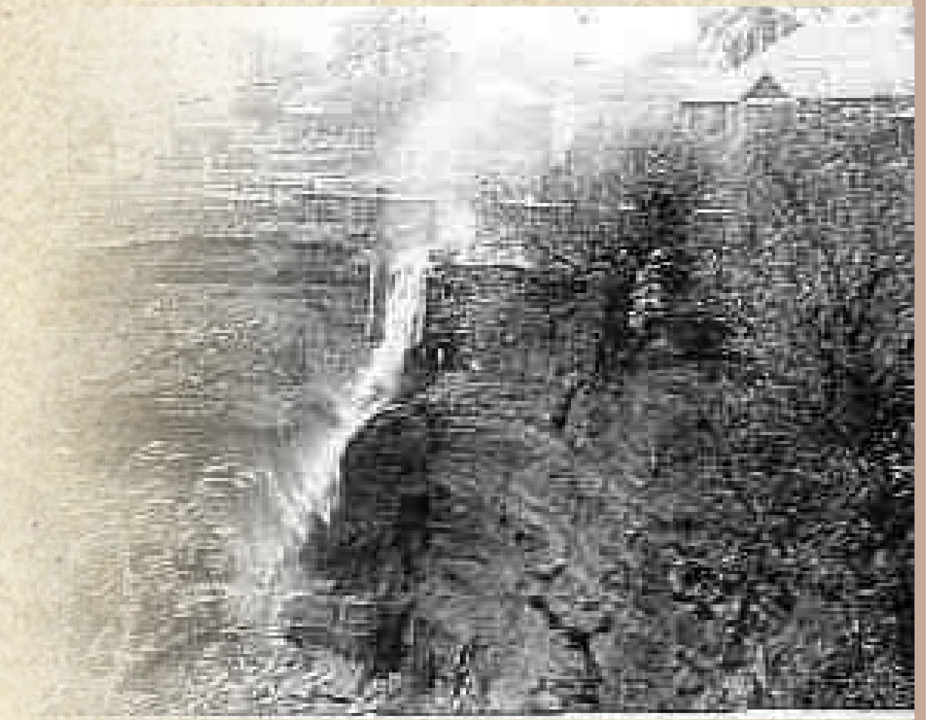

Door de zeer sterke windvlagen wordt het van grote hoogte vallende hemelwater met een angstaanjagend geluid als het ware 'teruggefloten' over de aangrenzende woningen heen. Op de achtergrond, in nevelen gehuld, het RK-kerkje.

Kinderboekenschrijfster Charlotte Doornhein:

In haar werkkamer op zolder, uitkijkend over de weilanden van het kleine dorp Nigtevecht zit Charlotte Doornhein letterlijk ingeklemd tussen twee boekenkasten, links die met boeken over Hongarije, rechts over Curaçao. Twee steunpilaren, twee landen als basis voor haar boeken.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

In een huis vol herinneringen aan Curaçao wordt Charlotte Doornhein geregeld overvallen door heimwee naar het eiland, dat van kind af aan haar jeugd bepaalde. Haar opa en oma woonden van 1950 tot 1975 in de Cariben, haar moeder groeide er op. Bovendien leerden haar ouders elkaar daar kennen toen haar vader was uitgezonden voor de marine.
"Behalve verhalen van polders en molens kende ik de eilandverhalen, ik werd opgevoed met de boeken van Diane Lebacs, Sonia Garmers, Miep Diekman." Het kan geen toeval zijn dat haar man daar in 2006 een baan kreeg aangeboden. "De vijf jaren die we er vervolgens woonden was voor mij een plek om thuis te komen."

Kinderdroom

Charlotte, geboren in Bunnik bracht haar jeugd door in het dorpje Groot-Ammers. Na haar middelbare schooltijd studeerde ze in Utrecht organisatiepsychologie en was vervolgens vijf jaar werkzaam als organisatieadviseur, met name op het gebied van justitie en politie, later personeel en organisatie.
Daarna richtte ze zich fulltime op het schrijven. "De vrijdag was altijd al echt mijn schrijfdag, maar toen ik een burn-out kreeg, ben ik gaan nadenken. Ik gaf mezelf een jaar de tijd om te kijken of het lukte, ik moest wel een vorm van succes hebben."
In het schrijven gaf ze zich over aan wat ze werkelijk wilde. "Op de lagere school al schreef ik graag opstellen, op de middelbare school vond ik het heerlijk al die boeken uit te pluizen. Ik wist heel jong al dat ik schrijver wilde worden, zo'n kinderdroom, die uiteindelijk echt uitkwam."
Toch zijn zowel haar studie als werk zinvol geweest voor het schrijversvak, vindt Doornhein. "Ik heb veel geleerd over ondernemerschap en promotie, maar ook inhoudelijk kan ik het gebruiken, zoals bij de ontwikkeling van personages."

Hongarije-reeks

In haar jaar van 'uitproberen' schreef ze het Amsterdams Fonds voor de Kunst aan voor een stimuleringsbeurs. Je stuurt eigen werk in en een raamwerk van het boek dat je voor ogen hebt: een synopsis met bijvoorbeeld karakterbeschrijving en ontwikkeling. "Ik kreeg die subsidie, en ondanks dat het niet veel was, was het een begin én het betekende erkenning."
Het duurde nog drie jaar voor ze uitgever Quist vond - 'een kleine uitgeverij, die ik nu ben ontgroeid' - die naast dit boek een ander manuscript dat al klaar lag, uitgaf. De boeken speelden zich af in Nederland en Hongarije, het land waarop ze verliefd werd toen ze er in 2000 rondtrok. "Het is zo anders, je begrijpt de taal niet, er werd met paard en wagen rondgereden, de tijd van Trabantjes en Lada's."
Het gaf haar de aanzet voor de drie boeken van Hein Stekel, die ze volgde op verschillende leeftijden. Omdat ze zelf wil voelen hoe het is om op een bepaalde plek te zijn, bezocht ze ook kindertehuizen daar. Maar ook ging ze zelf langs boekhandels en (Hongaarse) evenementen om het boek onder de aandacht te brengen. Terugkijkend op dat eerste boek maakte ze de beginnersfout te veel informatie te willen geven, teveel uit te leggen, vindt ze zelf. Ze legde de laatste hand aan de Hongarijeboeken toen ze al op Curaçao woonde.

Schat in Jan Kok

Schreef ze eerder over Hongarije, het land dat haar zo inspireerde, langzaamaan werd Curaçao de bron waarover ze ging schrijven en nog steeds schrijft. Zo verscheen in 2009 'Shervison vindt een schat'. Het jongetje Shervison gaat op schoolreisje naar landhuis Jan Kok, waar hij wegsluipt en in de kelder een schat vindt. Dan komt de gewetensvraag wat hij ermee doet. Want behalve de cultuurelementen zit er ook altijd wel een boodschap in Doornheins verhalen, in elk geval moet je er over nadenken.
'Shervison vindt een schat' verscheen in de Leesladderserie (uitgeverij Kwintessens), een serie in verschillende Avi-leesniveaus. "Het was wel puzzelen hoe je aansluit bij een niveau qua stijl en woorden die passen bij het leeftijdsniveau."
Een jaar later gaf Stichting FPI een vertaling in het Papiaments uit met sponsorgelden, waardoor het mogelijk was tweeduizend boeken aan scholen te schenken. Dat is meteen de bedoeling van Doornhein, die bruggen wil slaan, inhoudelijk maar ook praktisch tussen de Cariben en Nederland. Nadat het boekje op de internationale dag van de moedertaal was overhandigd aan de minister van Cultuur, werd met kinderen schatgegraven bij Pirates Bay. Tien boeken waren verstopt in het zand en wie er één vond mocht het houden.
Bij de eerdere lancering van de Nederlandse versie is het verhaal in de kelder van landhuis Jan Kok met kinderen nagespeeld. "Ze genieten daar zo van, de één als boomstam, de ander als troepiaal, dan gaat het verhaal leven."

Interactief

Behalve aan het schrijven besteedt Doornhein veel aandacht aan het organiseren van dingen eromheen. Haar bedoeling is dat kinderen er wat mee moeten doen, ze brengt het verhaal dicht bij hen door ze erbij te betrekken. Zo staan in de Hein Stekelboeken bijvoorbeeld achter elk hoofdstuk vragen en opdrachten. "Door het educatief en interactief te maken, ben je op een andere manier met de stof bezig." Het meest actief is ze dan ook rond de Kinderboekenweek. "Daar liggen mijn kansen, dat zijn momenten voor projecten, klassebesprekingen en lezingen."
Het interactieve is ook terug te vinden in een I-pad boek, waarbij ze betrokken was. Een boek, in zes talen beschikbaar (waaronder Spaans en Papiaments) met prachtige tekeningen waar kinderen door deze aan te raken bijvoorbeeld zelf de golven in beweging kunnen zetten.

Tippelzone

Zo naar binnen gericht een schrijfproces ook is, Doornhein treedt juist naar buiten. Niet alleen met haar eigen boeken, maar ze ziet het als haar persoonlijke missie om aandacht te vragen voor de - te onbekende - Caribische literatuur. Haar actieve rol hierin leidde tot het opzetten van het literaire festival De Literaire Tippelzone, met als tegenhanger voor kinderen de Trippelzone. "Geen festival voor de elite, maar laagdrempelig met ruimte voor interactieve aspecten. Door bekendheid te geven aan Caribische auteurs, voor wie het moeilijk is de oversteek te maken, kunnen we zo bruggen slaan tussen literaire werelden."
Want er is zoveel talent op Curaçao, dat als een kostbaar sieraad verborgen blijft, zo was in het programmaboekje te lezen. Maar in de nacht golft het naar buiten en baant zich een weg in de literaire tippelzone. Het festival, bedoeld voor bekende en onbekende kunstenaars uit Nederland, Aruba, Curaçao en Suriname liet het publiek kennismaken met allerlei genres, gedichten, spannende nagespeelde scènes uit een roman, theaterimprovisaties. Het vond plaats van 2007 tot en met 2009, maar kreeg na Doornheins vertrek geen vervolg.

Vereerd

Ook in Nederland tracht ze de literaire werelden te koppelen. Zo nam ze plaats in het bestuur van de Werkgroep Caraïbische Letteren en is ze lid van Stichting Simia Literario (literair zaad), een literaire organisatie van Antilliaanse en Arubaanse schrijvers, die workshops en lezingen geeft, elkaar adviseert en boekjes uitgeeft van de gezamenlijke auteurs.
Het lijntje naar de eilanden blijft kort, wat blijkt uit het feit dat ze werd gevraagd om voor Aruba het Boekenweekgeschenk 2014 te schrijven. "Ik voelde me vereerd dat ik dat als Nederlandse schrijver voor Aruba mocht doen. Het thema was feest en verder was alle keus aan mij."
Ze wist al snel wat ze aan de orde wilde laten komen: Dande (de Arubaanse traditie rond oud en nieuw), de Indianenopgravingen en de Shoco, de holenuil die alleen op Aruba voorkomt. Ze verzamelde informatie ter plaatse, ging met archeologen en vogelkenners op pad. "Ik was er verbaasd over hoeveel er letterlijk uit oude tijden voor het oprapen ligt aan bijvoorbeeld potscherven en gereedschappen. Het boek De roep van de Shoco, dat al schrijvend een boek voor kinderen van negen tot twaalf werd, is geïllustreerd door de Arubaanse Sheila Werleman.

aanzetten tot nadenken

Het werd een omkeerboekje, de ene kant in het Nederlands, de andere in het Papiaments, wat op de zeventig scholen op Aruba enthousiast werd ontvangen. De diepere boodschap van dit verhaal is hoe je van het leven een feest maakt. "Koester de schatten van het eiland, maar ook die in je eigen leven."
Doornhein hoopt dat het boek zijn weg ook vindt bij de volgende Boekenweek, omdat de archeologische en natuurelementen passen bij het thema natuur, wetenschap en techniek.

Kinderboeken

Charlotte Doornhein schrijft gemiddeld één boek per jaar, vooral kinderboeken. "Daarin kan ik mijn fantasie kwijt, het geeft me vrijheid." Ondanks dat het proces in haar hoofd continu doorgaat, heeft ze als ze begint geen idee hoe het gaat aflopen. Wel heeft ze een kapstok waaraan ze dingen ophangt, thema's, symbolen. "Schrijven is een kwestie van discipline, maar zeker als ik deadlines heb, schrijf ik het liefst 's nachts als de hele wereld stil is. En als ik écht in de flow zit, vergeet ik alles. Dan moet ik de wekker zetten om de kinderen van school te halen, anders zou ik die zo vergeten."

Voor ze begint, doet ze research. "Ik moet eerst naar buiten om te observeren en te interviewen, pas daarna kan ik naar binnen. In dat interne proces kan ik opgesloten zitten in mezelf, ik moet dan moeite doen aan het leven van alledag deel te nemen, want dan leef ik in de wereld van mijn verhaal."

Kwelgeesten

Eén boek is een uitzondering op de kinderboeken: 'Kwelgeesten rond de kapokboom'. Geschreven voor jongvolwassenen blijkt het ook vrouwen van dertig, veertig plus te raken. Met het boek gaan we terug naar de tijd van de Indianen, het speelt zich af in het bos bij de Indianenpaden. "Het is een onbekende plek, maar zo bijzonder qua energie. Ik kwam daar bij toeval. Mijn oma was overleden en ik kon niet naar de begrafenis omdat het vliegtuig vol zat. Zoekend naar een moment van plechtigheid ben ik gaan dwalen bij Roi Rincon en kwam terecht bij een oude geboortegrot. Onwillekeurig ging ik wierook branden en legde er bloemen neer. Later bleek dat de Indianen dat ook deden. Het was een heilige plaats en dat voelde je ook. In dit boek heb ik wat eigen ervaringen bij elkaar gebracht; het vinden van afgehakte hanenvleugels bij de kapokboom, het zoeken van botten wat ik met mijn kinderen altijd deed. Toen ik in 2013 terug was, ben ik daar wandelingen met kleine groepen gaan maken met tussendoor voordrachten uit het boek. Gek genoeg voelde iedereen iets van de energie." Bij dit boek werden kunstvideo's gemaakt door Frouwkje Smit, met QR-codes in het boek te downloaden, waarbij je met filmpjes wordt meegenomen naar plaatsen in het boek. Het boek werd met rituelen gedoopt op een festival in Nederland en tegelijkertijd in Teatro Luna Blou. Doornheins stijl kenmerkt zich door de kunst van het weglaten. Dat geldt voor de zinnen - kort, staccato - maar evenzeer voor de inhoud. Zoals ze bij haar eerste boek teveel uitlegde, zo beknopt zijn haar latere boeken. De lezer wordt actief bij het proces betrokken, wordt geacht zelf verbanden te leggen. De actieve rol, die ze zelf speelt rond haar boeken, verwacht ze omgekeerd van haar (jonge) lezers. Want dat is wat ze wil: aanzetten tot nadenken.

Ars Poëtica.

Everything went wrong

Don't mention my name in your letters. Don't write down my address. In fact, better not write letters at all. Better no one knows that you can write. You'll know not to drink the water. You'll know not to travel by night. Don't carry foreign banknotes. Never give your name when you pay the bill. You will need a shot at the border. The needles are perfectly safe. Yellow fever can't be allowed to pass. I knew a man who died in just three days. The weather turned truly nasty.

It flooded ten miles around. A boat capsized. A box was swept away. I couldn't afford to bribe the customs guard. Don't trust the maps: they are fictions. Don't trust the guides: they drink. In this country there's no such thing as 'true north'. Don't trust natives. Don't trust fellow travellers. Better no one knows you sleep alone. Already no one remembers you at home.

Nicholas Laughlin

Letra

Nicholas Laughlin

Nicholas Laughlin (Trinidad) is de rechterhand van Marina Salandy-Brown de directeur van het BocasLitFest in Trinidad en redacteur van The Caribbean Review of Books. Tijdens het festival werkt Marina op de achtergrond en waakt over de basis. Nicholas treedt op de voorgrond, brengt mensen bij elkaar, brengt discussies op gang en stelt altijd de juiste vragen. Hun creativiteit lijkt grenzeloos. Nu is er dan een bundel poëzie van hem: The Strange Years of My Life. De bundel lijkt autobiografisch te zijn, maar dat is grotendeels schijn. Hij ontmoet vrienden en vreemden, die worden voorgesteld als alter ego, alias, of een duistere ander. Weten we wel wie we zelf zijn? Enfin, ze bewonen een wereld waarin identiteit niet vastligt. Niemand is dus zeker van zichzelf, noch van een ander. Ze maken wat mee: ongelukken, misverstanden, toevallige gebeurtenissen die niets betekenen, sinister gepraat, hartstocht, humor en hoogmoed (die vermoedelijk ten val komt). De bundel gaat over migratie en de gevolgen van migratie. Ons bestaan was altijd al onzeker, maar in onze wereld waar iedereen aan de loop is, lijkt de onzekerheid van het bestaan bijna niet meer dragelijk. Al doet een scheutje humor wonderen.

Vivian Gornick

Vivian Gornick publiceerde The Odd Woman and the City. Gornick schreef essays over sociologie en artikelen die wel worden aangeduid als 'personal criticism'. Tot dat genre hoort deze bundel eveneens. Want ze schrijft over haar vele vrienden: haar oude moeder, haar vriend die homo is, haar exen, de mensen die ze op feestjes tegenkomt. Bijvoorbeeld een wonderlijk paartje. Ze zit er met een vriendin naar te kijken en ze vragen zich af wie voor dat paartje een mooi verhaal zou kunnen schrijven en hoe dat verhaal zou verlopen, ook na afloop van dit feestje. Ze mijmert over dingen die in het verleden gebeurd zijn, vraagt zich af hoe haar leven zou zijn verlopen als dit of dat niet gebeurd was. Ze mijmert vooral over de mensen die ze tegenkwam en nu weer opnieuw, en straks misschien weer. En dan weer over de kleine dingen van het nu. Dus in de vorm van verhalen worden we getuige van een soort innerlijke monoloog. Maar er zijn ook gesprekken die haar raken, overstuur maken. Ze wordt uit het lood

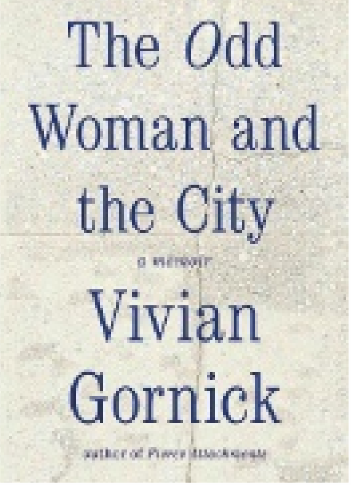

geslagen, wil zich terugtrekken in haar huis en niemand meer ontmoeten. Was dat het dan? Alles lijkt te prikken. De eenzaamheid slaat toe. Ze loopt op straat en kijkt naar onbekenden. Ze vraagt zich af waarmee ze bezig zijn. Waarmee ben ik zelf eigenlijk bezig? 'Odd people we are, all of us'.

Patrick Kluivert: voetbal, voetbal en dieren

Hij is natuurlijk hier voor het voetbal, maar Patrick Kluivert is inmiddels meer dan voetbal. Samen met zijn vrouw Rossana zet hij zich in voor een groot aantal goede doelen. De nadruk ligt hierbij op dieren. Nu Kluivert verbonden is aan de Curaçaose nationale selectie, maken de Kluiverts zich hard voor het welzijn van de dieren op het eiland.

Tekst en foto's: **Lidanel Molenaar**

De Curaçaose selectie poseert met een aantal honden in het dierenasiel waar Patrick Kluivert en Rossana Lima kind aan huis zijn.

Patrick Kluivert en zijn vrouw Rossana en haar 19-jarige zoon Nino zijn op 29 mei al op Curaçao aangekomen. Drie dagen voor de spelers van de Curaçaose nationale selectie naar het eiland vlogen in hun voorbereiding voor de wedstrijden tegen Cuba in de kwalificatiestrijd voor het wereldkampioenschap van 2018 in Rusland.

De familie is een paar dagen eerder gekomen om voorafgaand aan die drukke periode nog even wat tijd met elkaar door te brengen. Wie echter denkt dat de Kluiverts in die paar vrije dagen alleen maar relaxten op het besloten strand van hotel Baoase, heeft het helemaal mis.
Elke morgen staan ze vroeg op om, een paar zakken voer in de kofferbak, in het dierenasiel in Parera een handje te helpen met het verzorgen van de honden. Met puppies spelen en deze socialiseren, maar zeker ook minder aantrekkelijke klusjes zoals 'teken plukken' worden aangepakt. De op Instagram geplaatste foto van Patrick bezig met het verwijderen van teken uit het oor van een asielhond gaat via internet razendsnel het eiland rond. Amigoe pikt het op, en de Telegraaf kopt 'Niet te groot voor een hondenbaan'. Patrick Kluivert grinnikt als hij het artikel ziet.

"We zijn inderdaad een aantal ochtenden naar het asiel gegaan. Dat doen we altijd als we op Curaçao zijn, een bezoek aan het asiel is dan vaste prik. De liefde voor dieren is iets wat mijn vrouw Rossana en ik met elkaar delen, meteen in het begin van onze relatie al en door haar ben ik betrokken geraakt bij verschillende projecten die het welzijn van dieren proberen te verbeteren."

Een hele verandering voor Patrick, wiens leven lange tijd voornamelijk uit voetbal heeft bestaan. Geboren in Amsterdam-Noord was het al op jonge leeftijd voetbal, voetbal en nog eens voetbal voor de kleine Kluivert. "Ik ben niet echt met dieren opgegroeid, alles stond eigenlijk in het teken van voetbal. Wel had ik, toen ik een klein jongetje was, lach niet, een konijn. Maar op mijn zevende ging ik bij Schellingwoude voetballen en op mijn achtste naar Ajax en dan is alles helemaal gefocust op voetbal. De liefde voor dieren was er wel maar ik was er niet mee bezig."
Vele jaren Ajax volgden en de rest is geschiedenis. Inmiddels is Patrick al weer meerdere jaren samen met Rossana Lima en hebben ze samen zoontje Shane.
"Rossana heeft me natuurlijk een beetje besmet met het dierenvriend zijn en ik vind het alleen maar positief dat ze dat in mijn leven heeft gebracht." Met Rossana kwamen de dieren ook letterlijk het leven van Kluivert binnen. "Toen ik met Ross ging samenwonen had ze twee honden, een Golden Retriever en een Chihuahua. En later in mijn periode bij Lille (Franse voetbalclub, red.) hebben we een keer 49 honden met een vrachtwagen uit Portugal laten komen. Die stonden op het punt om afgemaakt te worden en dat hebben we toen gestopt en die honden naar Lille laten komen. Die honden hebben we helemaal opgeknapt en schoongemaakt, ik kon daarna geen bal meer raken maar ik vond het wel een goede reden."

Zoon Shane (staand) is niet bang voor honden.

Maandag 8 juni beent Patrick Kluivert richting de wachtende kinderen van de Immanuelschool in Brievengat. Hij heeft zich met moeite aan de beslommeringen rond de voorbereidingen voor de wedstrijd tegen Cuba weten te onttrekken en is wat verlaat. Patrick heeft een afspraak met I-Animal, de Curaçaose stichting die zich inzet voor voorlichting en educatie over dierenwelzijn. Voor de gelegenheid heeft I-Animal een speciale bijeenkomst voorbereid samen met de stichtingen die honden opvangen op het eiland.
Carf, Rescue Paws, de Dierenbescherming en Pet Rescue Curaçao zijn alle vier aanwezig met een 'opgeknapte' straathond om te demonstreren hoe mooi, lief en leuk deze honden zijn. Patrick komt met drie van zijn spelers om de boodschap te onderstrepen. "Geweldig werk wat I-Animal doet, door naar de scholen te gaan om te vertellen over het verzorgen van dieren en over sterilisatie. Opvang is uiteraard nodig, maar voorlichting, vooral ook over sterilisatie, is zo belangrijk anders blijft het doorgaan." Nog even een fotomomentje en weg is hij, naar het naastgelegen stadion voor weer een training met zijn elftal.

Varkentjes en huiseend

Inmiddels zijn de dieren ook voor Patrick een onmisbaar onderdeel van het gezin Kluivert geworden. Behalve de honden Bommel en Woody lopen ook Truffel, Miss Lily en Hamlet, drie klein blijvende varkentjes, vrolijk door het huis. En het is niet altijd Rossana die de dieren mee naar huis neemt. "Ik had het eerste varkentje meegenomen en Pat lachte me uit en maakte flauwe grappen over spare ribs met kerst, maar toen Truffel naar de vakantieboerderij ging, was het Patrick die er nog een mee naar huis nam. En de volgende keer weer een! Varkens zijn hartstikke intelligent, schoon en zindelijk, en ze luisteren goed."

Laatste aanwinst is Lucas de huiseend, onlangs opgeduikeld door Nino, Rossana's zoon uit een eerdere relatie, het eenzaam rondzwemmend eendenkuiken uit een sloot. "Nino is een echte dierenliefhebber en hij helpt veel met het verzorgen van onze dieren. We hebben denk ik opgeteld al wel zo'n 70 honden uit Portugal, Spanje, Roemenië en Curaçao in huis gehad die we dan helemaal verzorgen en beter maken en dan gaan ze weer, naar een goed baasje."
Nino is ook mee naar Curaçao gereisd en is al bij het eerste bezoek aan het asiel meteen zijn hart verloren aan de zieligste en lelijkste puppy uit het puppyhok. Inmiddels zit zijn pup bij de opvanggroep Rescue Paws in foster care en zodra ze oud genoeg is komt ze naar Nederland en gaat hij een goed huisje voor haar zoeken.

Voorbeeldfunctie

Patrick Kluivert realiseert zich terdege dat hij als voetbalicoon een voorbeeldfunctie heeft en hij gebruikt zijn bekendheid regelmatig om aandacht te vragen voor zaken die hem aan het hart gaan. Zo belandde hij in Tanzania in een kamp voor albinokinderen. "Die kinderen zitten daar omdat ze thuis niet veilig zijn, medicijnmannen willen hun ledematen afsnijden omdat ze denken dat dit ze speciale krachten geeft. Verschrikkelijk. En in het kamp is bijna niets voor de kinderen. Ik vind het belangrijk dat hier iets aan gedaan wordt."
De Kluiverts organiseerden meteen een inzameling van knuffels en kleding en Patrick nam bij zijn tweede bezoek alvast 40 kilo extra bagage mee. "Wij zijn echt doeners", vertelt Rossana. "We doneren aan veel acties en zijn overal lid van, maar je kan zoveel meer doen. Kleine gebaren betekenen soms veel en het hoeft niet altijd met geld te zijn." De familie Kluivert deinst er ook niet voor terug om een tuin in te stappen als ze een hond aan een korte ketting zien zitten. "Ik weet dat het hier meer geaccepteerd is, een hond aan de ketting, maar wij vinden dat echt heel erg. We proberen dan met de mensen te praten en te vertellen dat een hond net zo goed of beter waakt als hij niet aan de ketting zit en hoe beter je voor hem zorgt, hoe beter hij je bewaakt. Desnoods kopen we een goede halsband en een langere ketting..."

Familie en Curaçao

Familie is erg belangrijk in het leven van Patrick en Rossana. De familiebanden zijn sowieso sterk en hun huis in Laren is dan ook vaak gevuld met leden van de 'extended family'. Ook op Curaçao staat Kluivert er niet alleen voor. Ten eerste is er de op Curaçao woonachtige familie: Tante Claudette, Tante Lorna, Oom Freddie, Tante Karin en ga zo maar door. Behalve de meegereisde Nino zijn ook zoontje Shane, Patricks moeder en tante Glenda ingevlogen om de trainer te steunen.

"Familie is erg belangrijk voor ons en het voelt gewoon goed. Mijn moeder en tante zijn geboren op Curaçao en het is natuurlijk best bijzonder dat ik nu bezig ben met de nationale selectie van Curaçao en ze mee kan nemen naar het eiland. Mijn moeder en Rossana, dat zijn mijn grootste supporters."
Ook de selectiespelers hebben inmiddels een band met elkaar. Dat blijkt wel tijdens een bezoek aan het dierenasiel - wederom om Kluiverts' boodschap uit te dragen. Het puppyhok wordt leeggehaald en de spelers krijgen allemaal een hondje aangereikt voor de groepsfoto. Dan blijken er opeens drie spelers bij de uitgang te staan. "Nooit een hond aangeraakt, dat zit in de cultuur hé. Straathonden raak je sowieso niet aan. Honden komen niet in huis. Dan is het mooi om te zien dat Shane die jongens over hun angst heen helpt en ze dan even later toch met een puppy op schoot zitten."
Overigens wilde het merendeel van de selectie het liefst 'hun' puppy mee naar huis nemen en keepertrainer Etienne Stomp heeft beloofd samen met zijn vriendin een hondje te adopteren. Ook technisch directeur Siliee viel voor 'zijn' hond maar moet wegens drukke werkzaamheden nog even wachten met adopteren.
Patrick en Rossana zelf nemen vier honden mee naar Nederland. De in maart door Rossana geredde Perla is inmiddels hersteld van hondenziekte maar nog wel getraumatiseerd en wordt opgevangen door een hondentherapeute. Voor de slimme speelse Amigo wordt een dynamisch gezin gezocht. Woolie zat al een paar jaar in het asiel en geniet nu van het buitenleven bij zijn foster, en voor de 15 weken oude minimix Lina met haar grote oren zijn liefhebbers genoeg. "Westpointers, de Curaçaose mix, dat zijn echt de liefste meest trouwe honden die er zijn en heel geschikt als gezinshond. En ze doen het bijzonder goed in Nederland, al proberen ze wel elk zonnestraaltje mee te pikken!"
De tweede ronde van de kwalificaties is momenteel succesvol afgesloten en dat is natuurlijk goed nieuws voor de honden van Curaçao: de Kluiverts komen eind augustus terug voor de derde ronde!

Rossana met één van de drie varkentjes die de familie Kluivert als huisdier heeft.

Patrick met Lucas, de huiseend.

Boutique Liska sluit deuren na 40 jaar

Op Curaçao wemelt het van dameskledingzaken. Van goedkoop tot iets duurder en van iets duurder naar behoorlijk prijzig. Boutique Liska was één van de zaken die klassieke en betaalbare mode verkocht. Was... Want Anthony en Liska Vinck sloten recent hun modezaak en hun Boutique Liska bestaat niet meer. Overigens tot groot verdriet van henzelf, het personeel én de klanten.

Tekst: **Marja Berk**

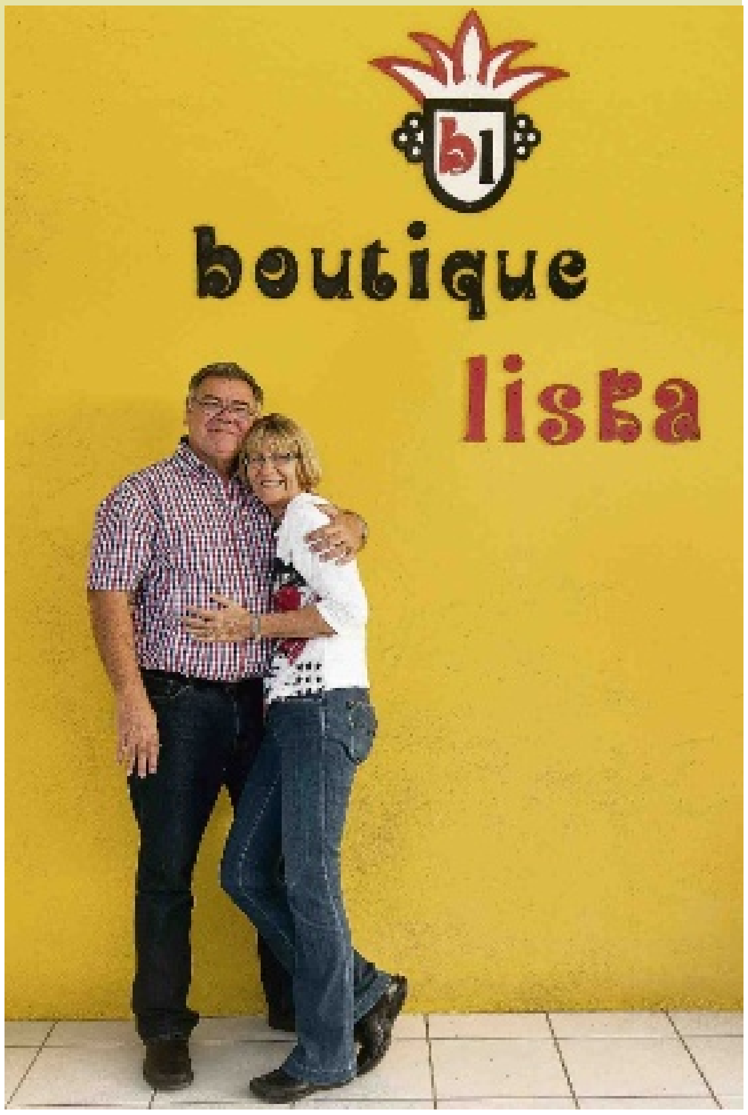

Anthony en Liska Vinck.

De herkenbaarheid van de modezaak aan de Schottegatweg is groot: een knalgeel, statig gebouw met grote pilaren. Anthony Vinck duikt wat melancholiek in de geschiedenis van de zaak waar hij veertig jaar met hart en ziel zijn energie in stak.

“We hebben vijfendertig jaar op de Schottegatweg gezeten, maar we zijn begonnen in Country Inn, het hedendaagse Trupial Inn. We hadden vijf jaar een kleine boetiek, annex drugstore voor gasten van het hotel. Maar het hotel werd verkocht dus we moesten verhuizen. We besloten deze kavel op de Schottegatweg te kopen en hebben de zaak, zoals hij er nu bij staat, in drie etappes gebouwd en in de loop der jaren uitgebreid.”

In eerste instantie werd er dames- en herenmode en kleding voor tieners verkocht. “Maar dat werkte niet”, lacht Anthony Vinck. “Moeders en dochters kwamen hier samen en mama was het vaak niet eens met de kledingkeuze van haar kind. Dat werd soms slaande ruzie, dus we besloten te stoppen met de tienermode. Meisjes hebben een eigen kledingzaak nodig.”

De mode die in de zaak werd aangeboden kwam veelal uit Amerika omdat die volgens Vinck beter aansloot op de pasvorm op Curaçao. “Dat lag anders met de mode uit Europa. Die paste niet in de tropen, ook vanwege de materialen die werden gebruikt. Als je hier linnen wast, wordt het gelijk twee maten kleiner. Dat moet je koud wassen, maar het water uit de kraan is hier warm vooral bij de wat oudere huizen. Die leidingen liggen boven de grond. “Waar je al niet op moet letten als eigenaar van een kledingzaak...
Liska Vinck werkte altijd mee. “Maar”, zegt ze, “toen de kinderen klein waren was dat alleen op de echt drukke dagen. Toen zij wat groter werden ben ik fulltime ingesprongen en heb dat zevenentwintig jaar gedaan en altijd met het grootste plezier.”
De naamsbekendheid van Boutique Liska is te danken aan een doordacht marketingbeleid van het echtpaar in combinatie met de grote service die werd verleend. Doe daar een schepje hartelijkheid bij en een vaste klantenkring is geboren.

Opgeruimd en schoon

“We hebben de zaak ook qua interieur strak gehouden. Deze werd daarnaast altijd opgeruimd en schoon gehouden. Dat spreekt mensen aan.” Het echtpaar Vinck heeft zeer weinig personeelsverloop gehad in de zaak. Liska Vinck: “We hebben onze medewerkers opgeleid met een grote nadruk op vriendelijkheid tegenover de klanten. Maar we waren ook eigenlijk één familie. Er was wederzijds vertrouwen en een aantal medewerkers is vanaf het begin bij de zaak betrokken. Het wederzijdse gemis zal groot zijn, maar we streven er wel naar contact te blijven houden.”
Anthony Vinck vult aan: “Onze service en die van het personeel was top! De vaste klantenkring zit dan ook met de handen in het haar en we krijgen vaak de vraag waar ze nu heen moeten. Sommigen boden zelfs aan de zaak voor ons te draaien, maar nee, in november besloten we dat het genoeg was.”

Gezondheid

De reden voor sluiting is dan ook geen teruggang in de verkoop, maar de gezondheid van Anthony Vinck. “Weet je, ik moest erg veel reizen voor de inkoop”, legt hij uit, “maar ik werd ziek en kon de stress van dat strakke schema met aansluitende afspraken niet meer aan. Er waren dagen dat we zelfs geen tijd hadden om te lunchen. Dan gaat er iets niet goed dus werd na lang beraad besloten te stoppen met Boutique Liska. Inkopen via internet werkt niet. Je krijgt nooit wat je eigenlijk wilt en we wilden kleding zelf zien, de stoffen voelen.”

Het gaat hen aan het hart, maar als het om gezondheid gaat blijft er weinig anders over. “Het was een zware beslissing en we hebben er ook verdriet van. Toen we dat besluit hadden genomen hebben we tegen het personeel gezegd dat zij een andere baan moesten zoeken. Maar dat wilden ze niet. Ook zij hebben het moeilijk met de sluiting vanwege hun betrokkenheid.”

Rust en ontspanning

Het echtpaar realiseert zich anderzijds dat het tijd wordt om te genieten van het leven en kijken erg uit naar de vakanties die op de planning staan. “Ja, we gaan nu voor de rust en ontspanning”, zegt Liska Vinck. “Ik kijk er naar uit om wat vaker mijn kleinkind in Nederland te bezoeken of iets te ondernemen met de kleinkinderen die hier wonen.”
Een rondgang in de voormalige boetiek biedt een trieste aanblik. Er staan nog wat halfvolle kledingrekken, etalagepoppen zijn ontmanteld, sommige torso’s staren triest voor zich uit en ledematen liggen her en der verspreid. De afhandeling van alles vergt nog wel wat energie, maar het is duidelijk dat het doek voor altijd is gevallen.

Liska Vinck: “We willen nog wel even van de gelegenheid gebruik maken om onze klanten én onze medewerkers bijzonder te bedanken voor alle mooie jaren die we samen hebben beleefd.” Bij deze.

Food for thought.

Altijd een goede reden voor koffie met gebak

Er is altijd een goede reden voor koffie met gebak. ‘Sticky buns’ zijn kleine opgerolde broodjes, al dan niet met vulsel, besmeerd met of gebakken in iets zoets en kleverig. Bekende sticky buns zijn koffiebroodjes of ‘cinnamon rolls’. Gebak en brood tegelijkertijd. Voor ontbijt of nagerecht.

Tekst: **Miriam de Windt**

In het geval van dit recept, wordt een hele springvorm gevuld met op elkaar geperste kleine sticky buns.

Na het bakken zijn de kleine broodjes gemakkelijk los te maken. U hoeft geen mes te gebruiken om deze taart te serveren. De Surinaamse viadoe is ook een variant hiervan. Het vulsel kunt u variëren: rozijnen, gedroogde cranberry’s of ander gedroogd fruit in plaats van noten. U kunt ook het deeg variëren: bruin of volkoren meel of speltmeel (zelfs glutenvrij meel) kunt u nemen, indien u of familieleden allergisch zijn voor gluten of een voedselintolerantie hebben. Wilt u deze taart warm bij het zondags ontbijt serveren, dan kunt u het deeg van tevoren maken en bewaren in de ijskast zonder het te laten rijzen. Voor het bakken eerst de taart op kamertemperatuur laten komen om te rijzen. Niet eerst laten rijzen en daarna koelen, want de werking van gist is niet zo lang.

Pure chocolade

Het belangrijkste bestanddeel van chocola is cacao dat van de cacaoboom komt. In de grote ovaalvormige vruchten zitten 20 tot 50 cacaobonen. Na de oogst worden de vruchten gespleten, de cacaobonen er uitgehaald om te gisten om de karakteristieke aroma te laten ontwikkelen. Hierna worden de bonen geroosterd, gepeld, fijn gemalen en tot een dikke vloeistof, de cacaomassa, verwerkt. Deze massa is de basisgrondstof voor alle chocoladeproducten.
Volgens de Nederlandse Warenwet mag iets chocolade heten als er tenminste 32 procent cacao in voorkomt. Melkchocolade moet tenminste 34 procent cacaopoeder bevatten, voor puur geldt 54 procent en voor extra bitter 65 procent. Witte chocolade bevat geen cacao, er zit alleen cacaoboter in. Omdat de structuur en de smaak op gewone chocolade lijken, mag het toch chocolade genoemd worden.
Pure chocola is rijk aan magnesium, koper, fosfor en ijzer. Samen kunnen deze mineralen ervoor zorgen dat onder meer uw metabolisme gestimuleerd wordt. Meer energie komt vrij, het zorgt ook voor een gezonde celmembranen celfunctie, betere zuurstofregulatie in weefsels en verbeterde botmassa. Pure chocola bevat ook fytonutrienten die een positief effect kunnen hebben op leren en onthouden. Deze fytonutrienten hebben ook een positief invloed op uw bloedvaten en kunnen hart- en vaatziektes helpen voorkomen.
Hoe donkerder de chocola, des te meer mineralen en fytonutrienten. Met donkere chocola kunt u met een gerust hart af en toe zondigen.
Het recept bevat helaas geen gewenste voedingsstoffen. Er is geen noemenswaardige bijdrage van vitamines en mineralen. Aandachtspunt is de bijdrage aan B-vitamines door pure chocolade en walnoten. Ongewenste voedingsstoffen zijn de calorieën, vetten, verzadigde vetten en koolhydraten.
Alhoewel dit recept niet veel bijdraagt aan vitamine B1 en B2, is het toch belangrijk om even stil te staan bij de B-vitamines. De chocolade, de walnoten en de gist dragen samen bij voor 72 procent aan de hoeveelheid B1 in het recept en voor 87 procent aan B2. Het moet nooit de bedoeling zijn om taart te eten voor uw dagelijkse hoeveelheid aan vitamines, maar taartsoorten die gezonde toevoegsels (pure chocola, noten) hebben en/of toevoegsels die rijk zijn aan vitamines (gist), leveren toch iets aan gewenste voedingsstoffen. Vetten en verzadigde vetten zijn afkomstig van de boter en de chocolade. De walnoten dragen ook bij aan de vetten, maar bevatten geen verzadigde vetten. Koolhydraten worden geleverd door de bloem, suikers en de chocola. De hoeveelheid koolhydraten in deze taart is ongeveer gelijk aan drie sneetjes brood of anderhalve opscheplepel gekookte rijst of 300 gram gekookte aardappelen (drie grote aardappelen). Niet niks, maar ook niet verwonderlijk, gezien dat deze taart van brooddeeg gemaakt is. Indien u streng moet letten op uw koolhydraat inname, kunt u rijst/aardappelen of wat brood minderen gedurende de dag.

Calorieën

Grote hoeveelheden vetten en koolhydraten betekent automatisch veel calorieën. 18 procent van uw dagelijkse aanbevolen hoeveelheid aan koolhydraten kan overeenkomen met een volwaardig ontbijt. Een volwaardig ontbijt zal wel meer gewenste voedingsstoffen bevatten. Maar taart hoort erbij voor af en toe. En dan dient u er verstandig mee om te gaan. Goed is dat het recept voor twaalf personen is. U serveert eigenlijk een klein stukje. Taart hoeft nooit in grote porties te zijn.

Voedingswaarde voor 1 portie:

calorieën/ kjoules	362 /1502	18 %
Natrium	7 mg	0 %
Eiwitten	6 g	6 %
Kalk	34 mg	5 %
Vetten	16 g	24 %
Ijzer	1,1 mg	7 %
Verzadigde vetten	7 g	35 %
Vitamine A	83 mcg	10 %
Cholesterol	32 mg	12 %
Vitamine B1	0,12 mg	12 %
Koolhydraten	48 g	19 %
Vitamine B2	0,13 mg	10 %
Voedingsvezels	1 g	5 %
Vitamine C	0 mg	0 %

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Kook mee met May.

Taart van kleverige zoete broodjes

Ingrediënten:
450 gram tarwebloem
½ theelepel kaneel
50 gram ongezouten roomboter, in stukjes
50 gram basterd suiker
1 eetlepel gedroogde gist
1 eidooier
120 ml water
60 ml melk
45 ml ahornsiroop

Voor de vulling:
40 gram ongezouten roomboter, gesmolten
50 gram lichtbruine rietsuiker
175 gram pure chocolade chips
75 gram grof gehakte walnoten

Bereidingswijze:
Een springvorm van 23 cm invetten. De bloem en de kaneel samen zeven boven een kom, de stukjes boter met de hand er door wrijven tot er een kruimelig deeg ontstaat. De suiker en de gist er door roeren. De eidooier loskloppen en met het water en de melk bij de droge ingrediënten voegen en er een zacht deeg van kneden. Op een met bloem bestoven werkvlak het deeg nog een paar minuten doorkneden en dan tot een rechthoekige lap van 30 bij 40 cm uitrollen. Het deeg met de gesmolten boter bestrijken en de suiker, de chocolade chips en noten er over strooien. Het deeg vanaf de lange kant oprollen en in 12 gelijke plakken snijden. De plakken in de geprepareerde vorm arrangeren met de doorgesneden kant naar boven. Het deeg in volume laten verdubbelen. De oven voorverwarmen tot 400 /200ºC. De taart in 30-35 minuten goudbruin bakken in de voorverwarmde oven. Op een taartrooster laten afkoelen. De nog warme taart met ahornstroop bestrijken. Uit de vorm nemen en in een schaal serveren. Voor 12 personen.

Eet smakelijk,
May

Medisch

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het St. Elisabeth Hospitaal wijdt de Ñapa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: de medisch specialisten.

Tekst: **Jeannette van Ditzhuijzen**

In de eerste decennia van de 19e eeuw kon je bij de artsen op Curaçao niet van specialisatie spreken, ook al hadden sommige een bijzondere belangstelling voor een bepaald terrein. Veel artsen waren weliswaar gepromoveerd en waren daarmee dokter in de genees-, heel- en verloskunde geworden, maar van een gedegen opleiding van een paar jaar tot specialist op een bepaald vakgebied, zoals tegenwoordig het geval is, was nog geen sprake.

In de 19e eeuw kwamen wel regelmatig buitenlandse artsen naar Curaçao om hun gespecialiseerde diensten aan te bieden. Zoals eind 1816, toen Juan Herbelin in de krant aankondigde dat hij "met toestemming van het Gouvernement op het eiland is om zyne kunst uit te oefenen." Hoewel hij bij zijn vertrek enkele maanden later meldde dat hij ook kennis had van "geneesing van alle ziektens en ongemakken, de vrouwelyke Sexe eigen", was Herbelin naar Curaçao gekomen als 'tandenmeester'. Hij maakte bijvoorbeeld kunsttanden waarmee men "kan drinken en eeten zonder enige moeite, zonder pyn en zonder noodzaak om ze uittenemen." Ook vulde hij tanden met lood en maakte hij ze desgewenst schoon.

Arme lieden

In 1823 bezocht chirurg en oogarts John Kearny Rodgers uit New York ons eiland. Hij bood zijn diensten gratis aan "alle arme lieden (...) zonder de minste belooning hoe ook genaamd" aan. Gouverneur Cantz'laar stelde deze weldoener daarvoor een huis in Fort Amsterdam ter beschikking (beoosten de woning van de plaatselijke commandant). Daar zou Rodgers een maand lang elke middag van een tot twee uur spreekuur houden. De 'arme lieden' dienden wel een papier te overleggen, ondertekend door minstens twee leden van de Raad van Politie, waaruit bleek dat ze de dokter echt niet zelf konden betalen.
De Amerikaan Rodgers had zich in Londen gespecialiseerd in oogziektes (oogheelkunde is het oudste specialisme), waarna hij in New York aan de wieg had gestaan van de nog steeds bestaande 'New York Eye and Ear Infirmary'. Volgens zijn biograaf was hij in 1823 gevraagd om voor een grote operatie naar Curaçao te komen. Om welke operatie het ging, vermeldt hij helaas niet. Eenmaal hier voerde Rodgers diverse operaties uit. Daarvoor schonk Cantz'laar "als opperhoofd dezer kolonie" hem in een open brief "de warmste dankbetuiging."
In datzelfde jaar beloofde ene William Morris dat hij patiënten met 'kanker en zweer' zou behandelen in het Stadshotel aan de huidige Handelskade (waar nu de Banco Industrial de Venezuela is gevestigd). Twijfelaars trok hij over de streep met 'geene geneezing, geene betaling'.
Deze drie artsen zijn in feite de eerste specialisten die we in de annalen tegenkomen. Het waren telkens artsen van buiten het eiland en ze bleven maar een tot enkele maanden op het eiland.

Toelating van artsen

In de publicaties van 1816, 1838 en 1874, waarin de toelating van geneesheren werd geregeld, werd nog met geen woord gerept over medisch specialisten. Geen wonder, zoals we gezien hebben, waren die er amper. Net als in Nederland trouwens. Daar werden in de officiële statistieken van 1883 slechts 32 medisch specialisten geteld.

Curaçao kende in dat jaar volgens mr. Eduard van Lier geen 'specialiteiten'. Wel was het de gewoonte, zo schreef hij, dat artsen de hulp van anderen inriepen. Maar gemakkelijk was dat volgens hem niet, want ze konden niet allemaal met elkaar door één deur: "Dan hebt ge 't, dat A. niet met B. of B. niet met C. wil consulteeren, dat de familie echter toch B. wil roepen, en dat doet als A. en C. weg zijn."

De eerste Curaçaoënaar die zich - voor zover bekend - als oogarts vestigde, was dokter Isaac A. de Lima. In de Curaçaosche Courant van 7 april 1827 kondigde hij aan dat hij naar zijn geboorte-eiland was teruggekeerd om zich "als beoefenaar in de Genees, Heel en Vroedkunde, en ook als Occulist, nedertezetten." De Lima had zijn artsenopleiding genoten in Noord-Amerika, maar of hij zich gespecialiseerd had in de oogheelkunde, is onduidelijk. Ondanks lovende bedankbrieven van patiënten in de krant vertrok hij na een paar jaar alweer, naar Puerto Rico.

Veel later, in 1859, meldde zich de arts H. Rhyner. Hij beloofde om patiënten die aan reuma leden te genezen "door een probaat middel in zeer korten tyd en zonder dat de ziekte immer terug keere." Rhyner, De Lima, Rodgers en anderen waren officieel als geneesheer toegelaten. Maar kennelijk liepen er ook de nodige charlatans rond, die beterschap beloofden zonder dat ze over een gedegen opleiding beschikten. In oktober 1861 stelde de procureur des konings vast dat steeds vaker "uitgewekene vreemdelingen hier onverholen de geneeskundige praktyk uitoefenen." Medicijnen waren overal te koop, zelfs 'in bakjes langs de straat'.

Reden om in de krant nog maar eens de bepalingen van de Publicatie uit 1838 in herinnering te roepen: honderd gulden boete voor wie zonder toestemming de geneeskunde bedreef, en bij herhaling zelfs tweehonderd gulden. Wie niet betaalde verdween voor maximaal drie weken in het cachot.

Ziekten der urine-organen

De eerste uroloog verscheen in 1887: José Antonio Diaz Rojas. Hij had per gouvernementsbeschikking toestemming gekregen om op het eiland de 'ziekten der urine-organen' te behandelen.
Enkele jaren later kwam een Venezolaanse oogspecialist, Manuel Palacio Renjifo, hierheen. Hij behandelde ook de zieke leerlingen van het Colegio Santo Tomás, die grotendeels uit Venezuela kwamen.

In het boekje verschenen ter gelegenheid van vijftig jaar St. Elisabeth Gasthuis noemde men de in Wiesbaden geboren arts Peter Carl Theodor Lens "de eerste chirurg (...), die hier groote operaties

De eerste medisch specialisten van eigen bodem:

- Thomas Gaerste (1896) en Willem Pieter Maal (1934) - keel-, neus- en oorarts
- Pieter Hendrik Maal - oogarts en chirurg (1934)
- Jules de Windt - chirurg (1946) en orthopeed (1959)
- Carlos 'Cachito' Winkel - kinderarts (1951)
- Christiaan 'Boy' Winkel - psychiater/neuroloog (1958)
- Tarsius Kroon - longarts (1959)
- Wim Statius van Eps - internist (1961)
- Sergio Leon - gynaecoloog (1962)
- Carlos en Freddie Maal - kaakchirurg (1963)
- Elis Martis - chirurg (1966)

specialisten

verrichtte.” Of Lens naar de huidige maatstaven chirurg genoemd kan worden is nog maar de vraag. Lens was in 1890 aan de Universiteit van Utrecht tot arts bevorderd en vijf maanden later in het Duitse Giessen gepromoveerd. Waarschijnlijk werd hij daar ‘chirurgiae doctor’ en was hij dus geen specialist in de huidige betekenis. Hij

Thomas Gaerste woonde en werkte van 1894 tot 1909 op Curaçao.

De Curaçaoënaar Maurice Cohen Henriquez noemde zich eveneens chirurg. Hij was in 1905 in Amsterdam arts geworden en voerde op Curaçao regelmatig operaties uit. Maar ook hij was geen medisch specialist in de huidige zin van het woord.
Waarschijnlijk waren Lens en Cohen Henriquez autodidacten, net als de psychiater David Capriles - die overigens ook oogoperaties uitvoerde - en de oogarts Hendrik Ferguson, wiens patiënten zelfs uit Zuid-Amerika kwamen. Het was hun eigen belangstelling en ervaring die hen tot specialist maakten.

Lijkschouwing

Lijkschouwing, tegenwoordig een apart specialisme, gebeurde volgens mr. Eduard van Lier in 1883 nauwelijks. Artsen hadden er volgens hem geen zin in en bij een verdachte dood openden ze “alleen dat gedeelte van het lichaam waar de wond of mishandeling is voortgebracht.” Vanaf de vorige eeuwwisseling werd lijkschouwing vaker genoemd in de kranten, maar het werk werd nog steeds door ‘gewone’ dokters gedaan, meestal in overheidsdienst. Onder anderen door Hendrik Ferguson, Jacobus Ellis, Maurice Cohen Henriquez en Thomas Gaerste.

Deze Gaerste (1873-1958) was misschien wel de eerste Curaçaose medisch specialist met een opleiding. Na zijn artsexamen in 1895 in New York studeerde hij een jaar aan de ‘New York Eye and Ear Infirmary’ - van de eerder genoemde J.K. Rodgers. Eind 1896 kondigde hij in de krant aan dat hij aandoeningen aan ogen, oren en keel kon genezen. Hij was behalve huisarts en armendokter ook de eerste narcotiseur in het ziekenhuis. Vrijwel alle opgeleide medisch specialisten die aan het begin van de vorige eeuw op Curaçao werkten, waren Nederlanders. De chirurgen Marie Joseph ‘Jops’ Hugenholtz en Hendrik Simon Boogaart bijvoorbeeld. Boogaart kwam in 1919 naar Curaçao en bleef tot 1933, waarna Hugenholtz hem opvolgde. Boogaart was in het Rotterdamse Groot Stedelijk Ziekenhuis eerste assistent-operateur geweest bij de latere professor Noordenbos. Hugenholtz was in totaal acht jaar de assistent geweest van deze Noordenbos. Hij opereerde tot zijn dood in 1962 in het St. Elisabeth Hospitaal. Deze artsen hadden dus wel degelijk een opleiding op hun vakterrein gedaan. Maar de officiële registratie van medisch specialismen in Nederland dateert pas van 1932. Ook de broers Willem Pieter en Pieter Hendrik ‘Gungu’ Maal volgden een specialistische opleiding. Gungu Maal vestigde zich na zijn afstuderen in 1926 op Curaçao, maar vertrok in 1931 naar Nederland voor specialisatie in de chirurgie en de oogheelkunde. Zijn broer studeerde in 1927 af en keerde in 1933 terug naar Nederland. Pas na de oorlog zouden meer yu di Kòrsou als medisch specialist volgen (zie kader).

Hendrik Ferguson 1862-1945

Deze zoon van de op Curaçao opgeleide chirurgijn-majoor George August Laan Ferguson en Anna Constance Kikkert vertrok als veertienjarige voor studie naar Nederland. In september 1886 zwaaide hij in Amsterdam af als arts waarna hij als officier van gezondheid terugkeerde naar Curaçao. Hij was lid van de Geneeskundige Raad en van 1895 tot 1914 ook stadsgeneesheer. Ferguson maakte vooral naam als ‘ogendokter’. In 1904 vertrok Ferguson naar Nederland voor verdere studie - wellicht wilde hij zich specialiseren? - maar na enkele maanden keerden hij en zijn (tweede) vrouw noodgedwongen terug omdat zij ziek was. Zij overleed een half jaar later. Regelmatig verschenen er loftuitingen van tevreden patiënten in de krant. Zo schrijft Johan Haseth in 1907: “Na de ondervonden behandeling aan zijn oog verwondert het ondergetekende niet dat de faam van Dr. H. Ferguson zich dagelijks meer en meer uitbreidt in de Kolonie niet alleen, maar ook in Zuid- en Centraal-Amerika.” Ferguson stopte in 1920 met zijn werk bij de militaire geneeskundige dienst en vestigde zich als oogarts. Niet voor lang. Twee jaar later vertrok hij naar Nederland waar hij scheepsarts werd.De ‘ogendokter’ was drie maal getrouwd: met Elisabeth van Daalen Wetters, met Mathilde van den Bossche en met Emilia Schotborgh. Van 1894 tot zijn vertrek naar Nederland in 1904 woonde hij met Mathilde van den Bossche en hun kinderen aan de Frederikstraat 102 in Otrobanda.

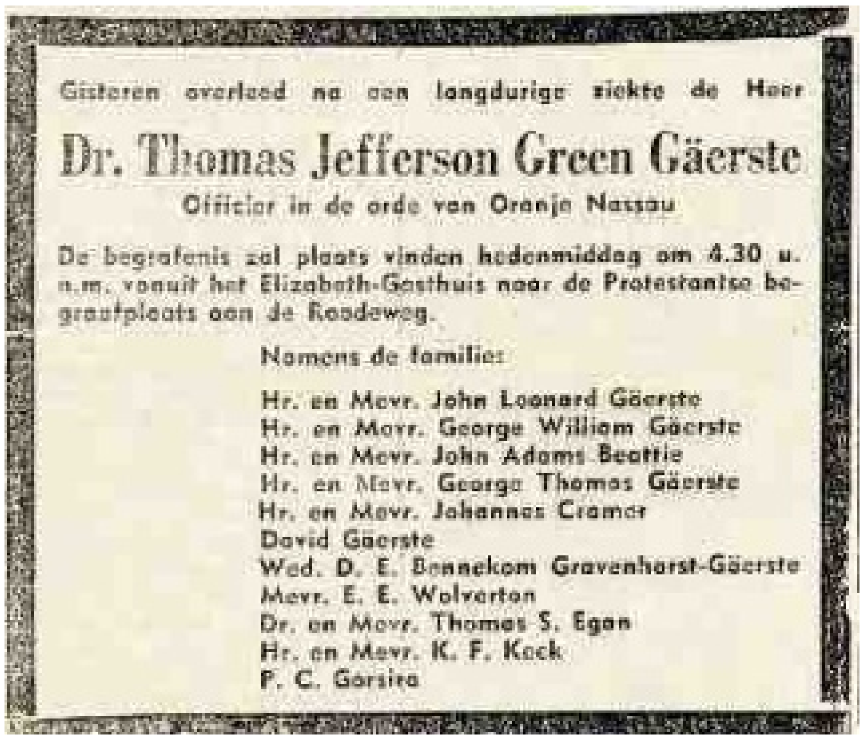
Gisteren overleed na een langdurige ziekte de Heer

Dr. Thomas Jefferson Green Gäerste

Officier in de orde van Oranje Nassau

De begrafenis zal plaats vinden hedenmiddag om 4.30 u. n.m. vanuit het Elizabeth-Gasthuis naar de Protestantse begraafplaats aan de Roodeweg.

Namens de familie:

Hr. en Mevr. John Leonard Gäerste
Hr. en Mevr. George William Gäerste
Hr. en Mevr. John Adams Beattie
Hr. en Mevr. George Thomas Gäerste
Hr. en Mevr. Johannes Cramer
David Gäerste
Wed. D. E. Bennekom Gravenhorst-Gäerste
Mevr. E. E. Wolverton
Dr. en Mevr. Thomas S. Egan
Hr. en Mevr. K. F. Kock
P. C. Gorsira

Overlijdensadvertentie Thomas Gaerste.

Dr. P. H. Maal.

Dr. P. H. Maal die kort voor den dood van zijn vader naar hier terugkeerde, vertrekt a. s. Dinsdag met de Boskoop weer naar Holland ter verdere specialiseering in de chirurgie en oogheelkunde.

Dr. Maal denkt daar nog een twee jaar te blijven.

Wij wenschen hem het beste succes met zijne studies.

Een bedankadvertentie voor Dr. P. H. Maal.

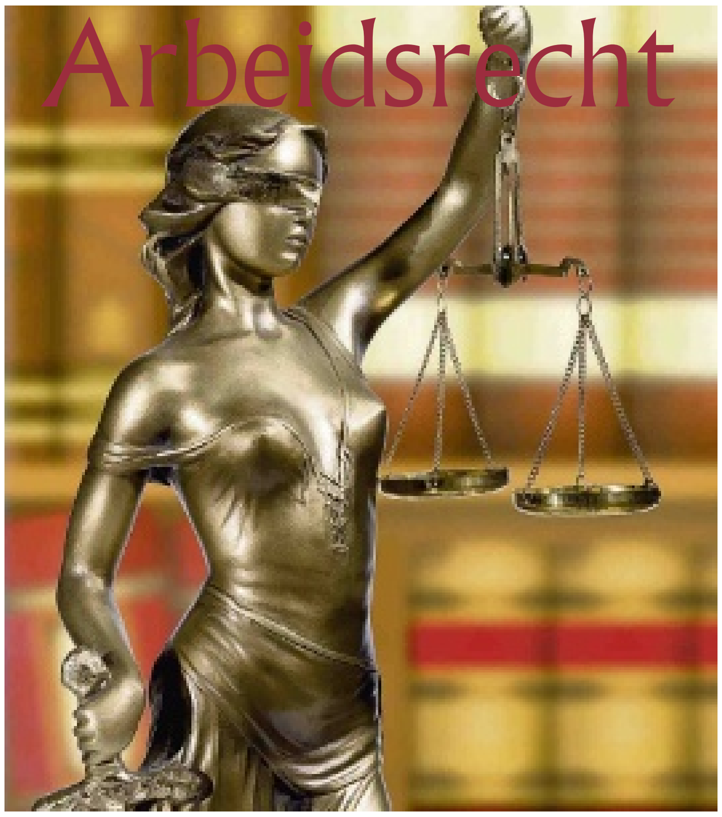

De borg

Om enigszins gerust te zijn op de kredietwaardigheid van een potentiële klant die een lening aanvraagt, zal een bank om verschillende types zekerheid kunnen vragen.

Tekst: **Maarten Willems**

Bij een geldlening voor een auto kan de bank bijvoorbeeld bedingen dat zij formeel eigenaar blijft van de auto welke de geldlener met het geleend geld zal kopen, totdat de volledige geldlening zal zijn afgelost. De geldlener mag dan ondertussen als bezitter van de auto gebruik maken zonder dat de geldlener formeel reeds eigenaar is (fiduciaire eigendom).

Bij niet nakoming van de overeengekomen afbetalingsverplichtingen kan de bank dan de auto, welke formeel eigendom is gebleven van de bank, tot zich nemen en uitwinnen (verkopen) om zo de uitstaande bedragen vermeerderd met eventuele kosten en rentes terug betaald te krijgen.
Wat eveneens veel voorkomt is dat de bank verlangt dat de geldlener een stabiel inkomen heeft, waarbij als voorwaarde van de geldlening wordt gesteld dat de werkgever maandelijks een afgesproken bedrag op het salaris inhoudt en dit bedrag rechtstreeks naar de bank als aflossing overmaakt.
Onder omstandigheden kan een bank echter de behoefte voelen om de zekerheid niet (uitsluitend) van de klant te verlangen, doch tevens van een derde: de bank kan vragen om een borgstelling, welke dan door een derde (de borg) zal dienen te worden verstrekt.
In ons Burgerlijk Wetboek zijn de uitgangspunten van de borgtocht omschreven in artikel 7:850 en volgende. Borgtocht wordt omschreven als de overeenkomst waarbij de ene partij (de borg) zich tegenover de andere partij (in casu de bank) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de geldlener) tegenover de bank heeft of zal krijgen.

De borg heeft derhalve jegens de bank een zelfstandige directe verplichting, welke in werking treedt wanneer de geldlener in gebreke blijft met de overeengekomen afbetalingsverplichtingen.
Ondanks dat de borg een directe verplichting heeft jegens de bank, neemt zulks niet weg dat het bestaan van de overeenkomst tot geldlening tussen de bank en de geldlener een voorwaarde is voor het kunnen aanspreken van de borg door de bank.
Met andere woorden: wanneer de overeenkomst tot geldlening tussen de bank en de geldlener tot een einde is gekomen middels volledige nakoming van alle overeengekomen (aflossings-)verplichtingen, zal de borgtocht niet meer kunnen worden ingeroepen, daar deze verbonden is aan de overeenkomst tot geldlening. Bij verjaring van de opeisbare vordering jegens de geldlener resulteert dit eveneens tot het tenietgaan van de borg (artikel 7:853 BW).

Voor toekomstige verbintenissen, zijnde overeenkomsten tot geldlening welke in de toekomst wellicht tussen de geldlener en de bank tot stand kunnen komen, kan een borgtocht slechts worden aangegaan indien de toekomstige overeenkomsten tot geldlening voldoende bepaalbaar zijn voor de borg (7:851 lid 2 BW). De achterliggende gedachte is daarbij dat de borgsteller zich bij het stellen van de borgtocht een goed beeld moet kunnen vormen van de risico's en grootte van het bedrag waartoe de borgsteller tot betaling kan worden verplicht indien hij als borgsteller wordt aangesproken.
Wanneer vast is komen te staan dat een geldlener de overeenkomst tot geldlening niet op juiste wijze heeft nageleefd en daardoor het volledige restant van de vordering vermeerderd met rente en kosten opeisbaar is geworden, heeft de bank de keuze om over te gaan tot uitwinning van de geboden zekerheden. Voor de bank bestaat hierbij in principe geen verplichting om de borgsteller pas aan te spreken nadat andere zekerheden zijn uitgewonnen. Het staat de bank vrij om de borg dan aan te spreken op het moment dat de bank dit raadzaam acht als onderdeel van het uitwinningsproces.

Als borgsteller plukt men niet de vruchten c.q. faciliteiten die een geldlener verkrijgt van een overeenkomst tot geldlening. Aan de andere kant, indien daartoe voor een bank aanleiding bestaat, kan deze de borgsteller wel aanspreken tot betaling van haar volledige opeisbare vordering, inclusief eventuele rente en kosten.
Het is dus belangrijk om, alvorens borg te staan voor iemand, goed te bedenken wat de consequenties daarvan kunnen zijn. Het is dan ook mede vanwege deze mogelijke verstrekkende gevolgen voor een borg, dat de wetgever de echtgenoot van een borgsteller bescherming heeft wensen te bieden: indien de echtgenoot van een particuliere (niet bedrijfsmatige) borgsteller niet uitdrukkelijk akkoord is gegaan met het stellen van borg door de borgsteller, bestaat de mogelijkheid voor de echtgenoot van de borgsteller om de nietigheid van de borgstelling in te roepen op basis van artikel 1:88 BW.
Indien deze bescherming voor de echtgenoot van de particuliere borg niet zou bestaan zou de situatie kunnen ontstaan dat men als onwetende echtgenoot plotseling wordt verrast met vorderingen en schulden welke de huwelijksgoederengemeenschap beïnvloeden, zonder dat men als echtgenoot enige betrokkenheid bij de borgstelling heeft gehad of van de borgstelling ook maar enige weet heeft gehad.

Voor een bank die voor een geldlener een borgsteller als zekerheid wenst is het derhalve belangrijk om te verifiëren of de echtgenoot van de beoogde borgsteller tevens akkoord is met de te stellen borg en dat deze door beide echtelieden wordt getekend. Voor de gehuwde borg is het immers samen uit samen thuis.

Maarten Willems is advocaat en partner bij HBN Law op Aruba

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Eerzucht; 5. steenvrucht; 9. rivier in Frankrijk; 11. glansverf; 12. beslommering; 15. kloosterlinge; 16. bijwoord; 18. Griekse letter; 20. rivier in Spanje; 22. lot; 25. snelle ren; 27. eindstreep; 28. muziekteken; 29. kleur; 31. soort cactus; 33. middag; 36. slot (D.); 38. ijsje; 40. voorzetsel; 41. in weerwil van; 44. opperwezen; 45. artikel; 46. afdruk; 47. oplawaai.

VERTICAAL:
1. Dreef; 2. vroedvrouw; 3. blaasinstrument; 4. vordering; 5. wier; 6. edelstand; 7. rivier in Europa; 8. maaltijd; 10. ovenkrabber; 13. glad maken; 14. immers; 17. boekverhaal; 19. oude Franse munt; 21. Turkse eretitel; 23. atmosfeer overdruk; 24. de Verenigde Staten; 26. Zijne Doorluchtige Hoogheid (Fr.); 29. kruiderij; 30. jaargetijde; 32. duo; 34. opbrengst; 35. dichterbij; 37. kleine gemeente; 39. met weglating van titels en waardigheden (Lat.); 42. vallei; 43. netto.

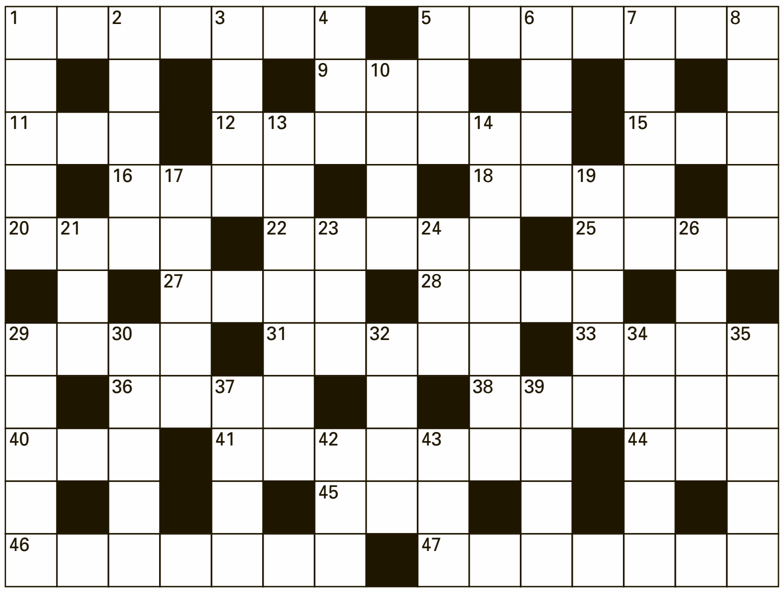

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Felipe A. Solagnier
Kamay 15-E
Aruba

Rudt Sintiago
Kaya Samuel 5
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

	7				5		1	
		5	7			3		6
8	4				6			
	6		1		8		4	9
3				9			2	
		1		6				3
			9	2			3	8
		2		5				4
	1	8				2	9	

HEAVY

7					9		1	
			3					9
		2						
9	5	8						
	3					4	8	
	7						3	2
	2			7				3
1		6	5				4	

ZWEEDSE PUZZEL

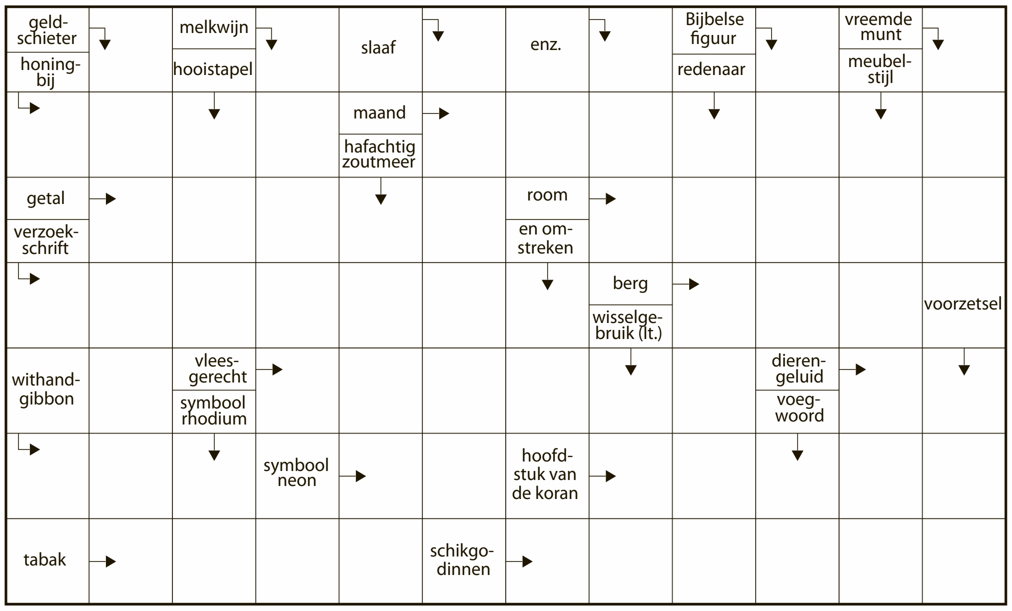

CRYPTOGRAM

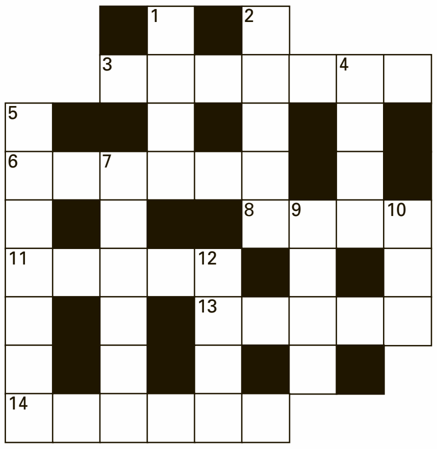

HORIZONTAAL:
3. Vocht om een vis er vanaf te helpen (7); **6.** Dansen in het café (6); **8.** Al glijdend is het broekje erin gekomen (4); **11.** Muzikaal drietal (5); **13.** Allesbehalve een rustig bestaan (5); **14.** De overblijfselen van enters (6).

VERTICAAL:
1. Wedstrijd in een legerplaats (4); **2.** Kinderen hebben op deze manier gewicht (5); **4.** Half voor een Bijbelse figuur (4); **5.** Zelfklevende hockeyspeler? (7); **7.** Hiervoor ligt men op apegapen (6); **9.** Vreemde liefde is niets voor een tennisser (4); **10.** De boom is voelbaar (3); **12.** Beschonken vloeistof (4).

WOORDZOEKER

H	A	A	R	S	T	U	K	J	E	L	D	W
S	I	E	C	A	A	A	U	N	O	L	F	E
I	C	H	S	H	I	T	N	R	E	K	N	D
E	A	U	E	N	U	E	E	G	W	I	E	E
R	R	A	O	R	I	R	K	L	T	E	N	R
N	A	M	L	D	A	A	C	O	L	E	R	I
A	M	H	E	B	Z	U	C	H	T	I	G	K
A	B	M	N	V	O	I	T	T	I	H	E	J
E	O	A	C	E	N	T	A	U	R	L	U	T
C	L	A	D	R	L	V	T	R	L	N	L	E
O	E	N	R	P	G	E	N	E	G	E	N	R
K	E	D	B	A	A	R	B	L	R	G	O	U
B	L	L	E	K	F	K	E	U	R	I	N	G
A	P	O	S	T	R	O	F	U	J	E	K	V
R	D	O	O	R	V	O	E	R	E	N	E	A
I	D	N	E	F	E	P	I	S	T	E	L	L

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AALBOT
AMMONIAK
APOSTROF
ASURN
BADPAK
BELLE
BOTTER
CARAMBOLE
CENTAUR
CHURCHILL
COMEDIENNE
DOORVOEREN
EFENDI
EPISTEL
FARAO
GENEGEN
HAARSTUKJE
HEBZUCHTIG
HERAUT
JOKER
JUBELEN
JUNGLE
KEURING
KLOOF
MAANDLOON
NEIGEN
NICOTINE
NONKEL
OCEAANREIS
SATELLIET
TERUGVAL
TURELUURS
UITVERKOOP
UURWERK
VATTEN
VERPAKT
WEDERIK
ZAKGELD

© Sanders Puzzelboeken/150627

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

4	6	2	5	9	1	8	3	7
8	9	7	6	3	4	2	5	1
1	5	3	7	8	2	9	6	4
5	2	9	8	7	6	4	1	3
3	1	6	2	4	9	5	7	8
7	8	4	3	1	5	6	2	9
2	7	1	4	5	8	3	9	6
6	3	8	9	2	7	1	4	5
9	4	5	1	6	3	7	8	2

Heavy

7	8	3	5	1	9	6	4	2
9	6	2	3	7	4	1	5	8
4	5	1	2	6	8	7	9	3
3	7	6	4	8	2	9	1	5
5	4	9	1	3	6	2	8	7
1	2	8	9	5	7	4	3	6
2	3	5	7	9	1	8	6	4
6	1	4	8	2	3	5	7	9
8	9	7	6	4	5	3	2	1

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Grootte; 6. lobbes; 8. trim; 11. knots; 13. pepil; 14. titels.
Verticaal: 1. Krab; 2. borst; 4. taai; 5. blokhut; 7. bronst; 9. rups; 10. mol; 12. spil.

Woordzoeker: THEEVISITE

Zweedse puzzel

	M		K		W		E		Ÿ		A
P	I	T	A		I	N	G	E	V	A	L
	R	O	B	O	T		A	L	E	R	T
P	A	R	A	P	L	U		D	R	A	
	B		S	P	O	N	D	E		B	I
F	E	Z		A	F		E	R	E	I	S
	L	E	U	S		P	O	S	T	E	R

Prijspuzzel

O	P	S	L	A	G		B		M	I	L	A	A	N
	E			T	A	T	E	R	E	N			L	
W	R	E	V	E	L		R		T	O	P	H	I	T
	T	L	L		E	L	G	E	R		A	U	B	
T	H	E	O	R	I	E		N	O	N	D	U	I	F
		K		I		E	S	T		O		R		
O	O	T	M	O	E	D		E	S	K	A	D	E	R
	B	R	Ÿ		I	S	E	R	E		R	E	M	
F	L	A	N	E	L		R		R	E	G	R	E	S
	I			M	A	H	O	N	I	E			L	
I	E	T	W	A	T		P		E	G	Y	P	T	E

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

'Kort bezoek Thailand en Maleisië'

Het was mijn derde keer in Thailand, mooi land met heerlijk eten! De eerste keer reisde ik door het land. De tweede keer moest ik er een tussenstop maken en kwam een week vast te zitten omdat betogers de luchthaven Suvarnabhumi bestormden, waardoor alle vluchten geannuleerd werden.

Strand bij Koh Larn

Tekst: **Elton Sint Jago**

Deze keer besloot ik om in Thailand een visum naar mijn volgende bestemming te regelen. Het zou zes à acht werkdagen moeten duren en ik was van plan om Laos in de tussentijd te bezoeken. Helaas ging dat niet door, want de ambassade bleef met mijn paspoort. Wat een teleurstelling!

Ondanks de coup d'état in mei 2014 is Thailand veilig om te bezoeken, want men weet heel goed hoe belangrijk het toerisme voor het land is. Ik verbleef een paar nachten in Bangkok, de hoofdstad met zo'n 13 miljoen inwoners, in het gebied van Khao San Road. Dat is het populairste gebied voor backpackers door de aanwezigheid van goedkope accommodatie. Ik had helemaal geen reservering maar kreeg gemakkelijk een slaapplek door gewoon bij diverse guesthouses te vragen of men kamers had. Elke avond is het feest in Khao San Road en daar heb ik een paar mensen leren kennen met wie ik naar Soi Cowboy geweest ben, een straat waar delen van de film The Hangover II opgenomen zijn.
'Massaaaat' (massage) is wat je overal hoort wanneer je langs de massagesalons loopt. Het wordt wel goed gedaan en is niet duur! De mannen die maatpakken verkopen kunnen op een gegeven moment een beetje irritant worden met hun 'you want suit sir' en om de 10 meter staat er eentje. Ik heb ook nog een yu di Kòrsou ontmoet, Stephen de Meza, die er woont en werkt. Ik bezocht een paar plekken in de stad door met een tuktuk-chauffeur rond te gaan. Hij bracht me naar verschillende tempels, waaronder Wat Intharawihan met zijn 32 meter hoge Boeddhabeeld en het Wat Pho Complex met zijn 50 meter lange liggende Boeddha.
Ik was Bangkok zat en ging naar Pattaya omdat het de dichtstbijzijnde optie voor het strand was. Pattaya is een populaire bestemming, vooral onder Russische toeristen en is dé plaats voor de stoute jongens. Men zegt 'good boys go to heaven, bad boys go to Pattaya'. Je hoeft maar één keer 's avonds door de Walking Street te lopen om te begrijpen waarom men dat zegt. Ik vond Pattaya helemaal niet zo leuk en ben er maar drie nachten gebleven. Ik bezocht twee keer het eiland Koh Larn, waar ik bij een druk maar mooi strand kon zwemmen en een boek lezen. Terug in Bangkok ging ik mijn visum ophalen en boekte ik meteen een ticket om de volgende dag te vertrekken.
Ik vloog door naar Kuala Lumpur in Maleisië, ook als tussenstop om door te vliegen naar mijn bestemming omdat het de goedkoopste optie was. Maleisië heb ik ook al een keer bezocht en deze keer bleef ik er drie nachten. Met zo'n 7 miljoen inwoners is Kuala Lumpur (KL) de hoofdstad en grootste stad van het land.
Het fijne van KL, in tegenstelling tot Bangkok, is dat mensen niet zo opdringerig doen en je lastig vallen om dingen te verkopen. Het eten is er ook heerlijk dankzij de multiculturele bevolking met vooral een Maleisische, Chinese en Indische achtergrond. KL is een moderne stad, bekend om zijn Petronas Twin Towers die een tijdje het hoogste gebouw ter wereld was.
Ik heb vaak gebruikgemaakt van de gratis Go-KL bussen om door de stad te reizen onder meer langs het Merdeka Plein (onafhankelijkheidsplein) en de China Town met markten die altijd leuk zijn om doorheen te slenteren.
Ik ontmoette twee ex-collega's met wie ik in Nieuw-Zeeland gewerkt heb en we gingen een dag naar Melaka. De stad met zo'n 700.000 inwoners is ooit in handen van Portugezen, Nederlanders en Britten geweest. Het historisch centrum is compact en gemakkelijk binnen één dag te bezichtigen. Nederlandse koloniale erfenis is vooral te vinden rond de Dutch Square met zijn Christ Church, het Stadhuys en een Nederlandse windmolen die dichtbij staat. In de straat Jalan Hang Jebat staan aan beide kanten verschillende historische gebouwen gedateerd uit de 17e eeuw, die tegenwoordig vooral uit Chinese winkels, restaurants en galleries bestaan. Een kwart van de bevolking is van Chinese afkomst. Behalve ruïnes van Porta Santiago, een van de poorten van Fort A' Famosa, is er niets overgebleven van dit Portugese fort dat in de 16e eeuw gebouwd werd. We reden 's avonds terug naar KL, waar ik de volgende dag in westnoordwestelijke richting naar mijn volgende bestemming vloog.

Meer in het volgende verslag!

Dutch Square in Melaka

Petronas Twin Towers in Kuala Lumpur